

۱۴ دریاقلی! به وسعت دریات نام تو تاریخ در تلفظ نام تو آنگن است

دریاقلی، نام تو به گستردگی و بزرگی دریا است؛ نام تو آن قدر بزرگ است که تاریخ هم هنگام گفتن نام تو زبانش لکنت می‌گیرد. (یعنی نام تو آن قدر باشکوه و با عظمت است که در تاریخ نمی‌گنجد.) ۱۵۳

مفاهیم آموزشی

● دانش زبانی

نشانه‌های نگارشی

- برای اینکه یک نوشته زیبا و روان باشد و به هنگام خواندن آن دچار مشکل نشویم، باید از نشانه‌های نگارشی استفاده کنیم. نشانه‌های نگارشی عبارت‌اند از:
- ۱- ویرگول (،): نشانه‌ی مکث است و بیشتر در موارد زیر به کار می‌رود: (الف) بین دو کلمه که ممکن است خواننده آن‌ها را با «ب» ربط بخواند؛ مانند: پدر، علی را نصیحت کرد. یا پدر علی را نصیحت کرد. (ب) میان عبارت‌ها یا جمله‌های غیرمستقل که در مجموع جمله‌ی کاملی را تشکیل می‌دهند؛ مانند: آن‌را که حساب پاک است، از محاسبه چه باک است. (پ) بین چند کلمه که با هم در ارتباط هستند و یک فعل دارند؛ مانند: سعدی، حافظ و مولوی از شاعران توانای شعر فارسی هستند.
  - ۲- نقطه (.) : در پایان همه‌ی جمله‌های خبری و امری می‌آید؛ مانند: ۱- امروز هوا خوب است. ۲- کتاب را بیاور.
  - ۳- دو نقطه (:): پیش از نقل قول مستقیم، هنگام توضیح دادن، شمردن اجزای یک چیز و هنگام معنی کردن واژه به کار می‌رود؛ مانند: پیامبر (ص) فرمودند: «پاکیزگی نیمی از ایمان است.»
  - ۴- علامت پرسشی (?): در پایان جملات پرسشی می‌آید؛ مانند: چرا به مدرسه نیامدی؟
  - ۵- علامت تعجب (!): در پایان جملات عاطفی، تعجبی یا جمله‌هایی که یکی از حالات عاطفی مثل آفرین، افسوس، دعا، تأکید، ندا و ... را داشته باشند، می‌آید؛ مانند: ۱- چه گل زیبایی! ۲- آه! این عمر به سرعت گذشت. ۱۵۴

● گارگاه نویسندگی «توصیف»

یکی دیگر از راه‌های تمرین در نویسندگی توصیف است. توصیف بیان ویژگی‌های یک چیز یا پدیده یا واقعه است. در توصیف باید به اندازه، رنگ، بو، لطافت و زبری، فاصله و سایر خصوصیات آن چیز توجه کرد. ۱۵۵

● تاریخ ادبیات

سید حسن حسینی شاعر انقلاب اسلامی، مجموعه شعرهای «هم صدا با حلق السماعیل» و «گنجشک و جبرئیل» از آثار اوست. ۱۵۹

تمرین

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

۱- مجموعه‌ی «گنجشک و جبرئیل» از آثار نادر ابراهیمی است.	درست	☐	نادرست	☒
۲- رابطه‌ی واژه‌ی «کوی و کوچه» مانند «حاشیه و حواشی» است.	درست	☐	نادرست	☒
۳- واژه‌های «تبعید، بُعد» و «الکن، لکنت» هم خانواده هستند.	درست	☒	نادرست	☐
۴- واژه‌های «اوراق، جوامع و آنجب» به ترتیب جمع «ورق، جامعه و نجیب» هستند.	درست	☐	نادرست	☒

ب) جاهای خالی را پر کنید.

۵- به جای واژه‌های رنگی مترادف آن‌ها را بنویسید سپس بند را بخوانید.

در داستان‌های قدیمی (کهن) آرش دلاور مردی بود که وقتی قرار شد کمانداری ایرانی، تیرها کند و هر جا که تیر پایین آمد (فرود آید) مرز ایران باشد، شجاعانه (دلاورانه) بر قلّه‌ی دماوند برآمد و تیری در چله‌ی کمان (زده کمان) نهاد و با پرتاب کردن آن، سرزمین ایران را از بیگانگان رهایی بخشید. در همه‌ی جوامع بشری، فداکاری چنین انسان‌هایی را ارزشمند می‌دانند (گرامی و گرانمایه). می‌دانند

پ) جور کنید.

۶- واژه‌هایی را که با کمک هم، ترکیب وصفی یا اضافی می‌سازند، به هم وصل کنید.

شگفت‌انگیز	●	●	جوامع
مقدس	●	●	قله‌ی
شهر	●	●	سقوط
دماوند	●	●	فداکاری
بشری	●	●	دفاع

[۱۰۵]

ت گزینۀ ی درست را با علامت ✓ مشخص کنید.
۷- به نوشته‌ای که به اندازه، بو، رنگ، زبری و سایر خصوصیات یک چیز توجه می‌کند، _____ می‌گویند.
(۱) توصیف ✓ (۲) شرح حال نویسی (۳) مقایسه (۴) خاطره نویسی

[۱۰۲]

۸- کدام یک از گزینه‌های زیر «جمع» نیست؟
(۱) امضا ✓ (۲) اسرا (۳) اوراق (۴) اجسام

[۱۰۴]

۹- نشانه‌های نگارشی عبارت زیر، به ترتیب از راست به چپ در کدام گزینه آمده است؟
لقمان را گفتند: «ادب از که آموختی» گفت «از بی‌ادبان؛ هر چه از ایشان در نظرم ناپسند آمدی» از انجام آن دوری کردم ○
(۱) ، ، ، ، ! (۲) ؟ ، ، ، ○ ✓ (۳) ، ، ، ، ○ (۴) ؟ ، ، ، ، !
۱۰- کدام یک از موارد زیر در این بیت وجود ندارد؟

[۱۰۸]

«دریا قلی! به وسعت دریاست نام تو تاریخ در تلفظ نام تو الکن است»
(۱) منادا (۲) کنایه ✓ (۳) مبالغه (۴) جان بخشی

[۹۸]

۱۱- داستان تندگویان به کدام یک از ابیات زیر اشاره دارد؟
(۱) یوسف گم گشته باز آید به کنعان غم مخور ✓
(۲) هر کسی از ظن خود خود شد یار من
(۳) این جهان زنان و ما زندانیان
(۴) شادی همیشه سهم خودت غم غنیت است
ت به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.
۱۲- مفهوم بیت زیر را بنویسید.
تاریخ در تلفظ نام تو الکن است»
تاریخ در تلفظ نام تو الکن است»
نام دریا قلی در تاریخ ماندگار و جاودان است»

۱۳- با پسوند های «انگیز» و «مند» واژه سپس جمله بسازید و بخوانید.
الف) هدف + چند ← چند قمتند : معلم‌ها را انسان‌هایی هدفمند ترسیم می‌کند -
ب) دل + آسین ← دل آسین : هوا به بره خلیج در انگیز است
۱۴- واژه‌های زیر را با توجه به مفرد یا جمع بودن دسته بندی کنید.

مفرد	جمع
مسلمان	مغولان
دهقان	سربازان
دربان	یاران
خروشان	

بهاران - مسلمان - مغولان - سربازان -
دهقان - یاران - دیدبان - خروشان

[۱۰۴]

۱۵- در جاهای خالی، نشانه‌های نگارشی قرار دهید سپس نوع جمله را از نظر محتوا مشخص کنید.
الف) آیا فداکاری شهدا را می‌توان فراموش کرد؟
ب) رکاب بزن ○ یا علی بگو ○
پ) معلم گفت ○ «شهید همت یکی از دلیر مردان جبهه‌های جنگ بود ○»
۱۶- با توجه به بیت زیر، جدول را کامل کنید.
«دریا قلی! رکاب بزن، یا علی بگو چشم انتظار هست تو، دین و مین است»

منادا	فعل امر	تعداد جمله	ترکیب اضافی
دریا قلی	بزن بگو	۴	همت تو

شماره مفادیم

فارسی و نگارش

شماره فصل

۴

ششم دبستان

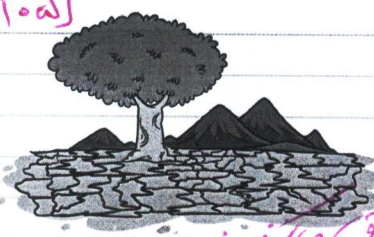
۳۱۸

۱۷- شعر زیر را بخوانید سپس به پرسش‌ها پاسخ دهید. (منتخب معلمان برگزیده)
 «لا، دیدی آن عاشقان را؟ / جهانی، رهایی در آوازشان بود / در بند، حتی / قفس، شرمگین از شکوفایی شوق پروازشان بود»
 الف) منادا و حرف ندا را در شعر بالا بیابید. **حرف ندا: ا / منادا: دل**
 ب) در قسمت رنگی، «نهاد» را مشخص کنید. **قفس**
 پ) برداشت خود را از شعر بالا بنویسید. **شوق رهایی از زندان دنیا است.**

۱۸- فهم خود را از عبارت «کسی که برای سرزمین مادری کوه باشد، قهرمان است.» در یک بند بنویسید.
استقامت و دلیری در راه وطن از انسان قهرمان می‌سازد.

۱۹- تصویر مقابل را در یک بند توصیف کنید. (تهران - آزمون هماهنگ منطقه‌ی ۱ - ۹۸)

**در منظره‌ی پیش رو یک درختی بلند و سرسبز می‌بینیم که
 ندارد استقامت و بردباری است چنانکه در این زمین خشک
 هیچ درختی توان ایستادن ندارد و کوه‌ها آن درخت را شوقی فرستند.**

۲۰- از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.
 وطن یعنی چه آباد و چه ویران / وطن یعنی همین جا، یعنی ایران
وطن یعنی چه آباد و چه ویران / وطن یعنی همین جا، یعنی ایران
 ۲۱- برای جدول زیر، سؤال طراحی کنید.

شماره مفاهیم

فهرست و نگارش

شماره فصل

۳

- ۱- نوعی از جمله
- ۲- مترادف «نبرد»
- ۳- جمع «آزاده»
- ۴- محل اسارت شهیدان
- ۵- از حروف ندا
- ۶- به اسرای جنگ می‌گویند
- ۷- قهرمان سیرانده از ایران
- ۸- مردمی که وجودشان برای ما لازم است ... هستند

مفاهیم تکمیلی شما

محتوای بیشتر خودتو ارزیابی کن